

İlim Açısından Kader

safvet senih

İLİM AÇISINDAN KADER

Safvet SENÎH

2003/İstanbul

IŞIK YAYINLARI ©

İlim Açısından Kader

Yayın Numarası: 186

ISBN: 975 — TKM ISBN:975 —

ADRES: Bulgurlu Mahallesi Bağlar Caddesi No: 5 81190
Tel: 0(216) 522 11 88 Fax: 0(216) 522 11 99 Üsküdar/İstanbul
http://www.isikyayinlari.com

BASKI: ÇAĞLAYAN A.Ş.

Sarnıç Yolu No: 7 35410 Gaziemir/İzmir Tel: 0(232) 252 20 97/98

İÇİNDEKİLER

KADER

SORU *— Kader nedir?*

CEVAP — Kader, Allah'ın (c.c.), ilm-i ezelisiyle, en küçükten en büyüğe her şeyin (yalnız insanların değil) nerede, ne zaman, nasıl olacağını bilip takdir etmesidir. Yoksa zorlama tarzında bir sevk ediş değildir. Kader ve İrade birbiriyle çok yakından alâkalıdır. Onun için kader mevzuunu tek yönlü ele almak doğru olmaz. Önce kaderi, sonra da iradeyi ispat etmek gerekir.

SORU *— Kaderin ispatını nasıl yapabiliriz?*

CEVAP — Kaderi ispat eden deliller çoktur. Biz onlardan bazılarını ele alacağız:

1— RÜYA-YI SÂDIKA (DOĞRU RÜYALAR)

Bizzat şâhici olduğumuz öyle rüyalar vardır ki, bunlar her şeyin Önceden bilindiğine kati olarak delildir. Bunların içinde bazıları da insanlık tarihinde, yalan üzere birleşmesi imkânsız topluluklar tarafından tevatür derecesinde anlatılmakta ve bilinmektedir.

Psikoloji, rüyaları ikiye ayırır. Halbuki psikolojinin ele aldığı kısım gerçekle alâkası olmayan geçmiş veya hâl ile alâkalı hüküm (hayal)lerdir. Bir de gelecekle veya gerçek vak'alarla, hattâ ilhamlarla alâkalı doğru rüyalar vardır. Bu bakımdan rüyaları üç bölümde inceleyebiliriz:

a) Bir kısmı şuur altına atılan ve itilen hâdiselerin bilhassa heyecanlı olayların, uykuda şuur üstüne çıkmasıdır. Meselâ dedem, İstiklâl Savaşı sonrası altı ay uykuya va-

ramamıştır. Dalar dalmaz savaş sahneleriyle karşılaştığı için uykudan fırlayıp kalkmıştır.

b) Bir kısmı da rahatsızlıklar gibi mîzac İnhirafı (bozulması) sebebiyle görülen rüyalardır.

Bir de sâdık rüyalar vardır. Bunlar ise, uyku ile beş hissin perdelenmesiyle insandaki ince cihazların gaybî âlemlerle irtibata geçmesi neticesidir. Bu çeşit rüyalarla bazen olması yakın bazı hâdiseler hissedilir. Fakat her zaman bütün açıklığıyla meseleyi görmek mümkün olmaz. Hayâl de o anda devreye girdiği için tâbir ister. Hiyeroglif yazılarından mânâ çıkarmak gibi bazen rüyadaki semboller üzerinde durmak icâb eder: Bu nevi rüyaların bazısı ile de, ilhamların geldiği olur. Bunlardan ilim ve teknikle alâkalı olanlar hakkında Bilim ve Teknik Dergisinin Ağustos 1972 sayısında kâfi miktarda misâller vardır.

Prof. Seyyid Kutub da bu meseleyi tefsirlerinde tahlil ederken şöyle diyor: *"İnsanoğlunun herhangi bir hâdiseyi gözüyle görebilmesine mâni olan şey, ya zamandır, ya mekân.. İnsanda mevcut olan fakat mâhiyetine bir türlü akıl erdiremediğimiz hasseler, maddî-manevî cihaz ve duygular bazı zamanlar çok daha kuvvetli ve uyanık olur Bu anlarda, zaman-mekân mefhumlarının hudutlarını aşarak mazideki, istikbâldeki veya hâldeki bazı şeyleri kapalı şekilde görür. Bu hâl, bazı kimselerde uyanıkken his ve ilham şeklinde, bazı kimselerde ise rüya şeklinde tecelli eder. Bu münasebetle bizzat kendim gördüğüm rüyayı anlatayım: Amerika'da bulunuyordum. Ailem Kahire'de oturuyordu. Bir gece rüyamda kız kardeşimin çocuğunu gördüm. Gözünde, görmesine mâni olacak derecede kan vardı. Merak ettim ve aileme yazdığım mektupta bilhassa yeğenimin gözünü sordum. Aldığım cevapta; gözünde iç kanama olduğunu, bu yüzden gözünün görmediğini ve tedavi edilmekte olduğunu yazdılar.*

İnsanı düşündüren bir hâdise bu. Gözdeki iç kanama, dıştan kat'iyyen görünmez. Dıştan bakan kimse gözün

sağlam ve normal olduğu hükmüne varır. Halbuki gözde iç kanama vardır ve görmesine mânidir Rüya, bana bu iç kanamayı, dıştan apaçık göstermiştir."

Doğru rüyalar ruhun varlığını ispat ettiği gibi kaderin varlığını da ispat eder. Yani rüyalarda seyredilen tabloların yazılmış bir kitap gibi -dil ile değil- göz ile okunduktan sonra aynen çıkışı da, her şeyin kaderi plân üzere cereyan ettiğini gösterir. Tesadüfe havalesi mümkün olmayan o kadar çok rüya vardır ki, geleceğin ve gaybın sineması demekten insan kendini alamaz.

Evliya Çelebi, Seyehatnâmesi'nde, şöyle bir rüya anlatır: Dördüncü Mehmet'in en küçük kızı Kaya Sultan, bir korku ile uyanır ve gördüğü rüyayı kocası Melek Ahmet Paşa'ya anlatır: "Bu gece rüyamda dedem Sultan Ahmet'i gördüm. Bana Cennet'te oturduğu sarayı gezdirdi. Kaya'm dedi, Yeni Camii yaptırırken işçilerin arasına karışarak eteğimle taş ve toprak taşımış ve: *"Rabbim, Ahmet kulunun hizmetini kabul eyle"* diye yalvarmıştım. O da kabul ederek beni Cennete aldı. Şimdi gel Kaya'm sen de benim gibi Cennet'te safa eyle dedi. Fakat salonda duran amcam Mustafa: *"Kardeşim, Kaya için bu kadar acele etme Melek Ahınet'den bir kızı olsun, ondan sonra Cennet'imize gelsin"* deyince, dedem bu niyyetle *"El Fâtiha"* diyerek elini yüzüne sürdü. Elime baktım, sağ elime kan bulaştı. Korkudan uyandım" diye anlatır. Paşa her ne kadar rüyayı iyiye yorup Sultanı teselli etmeye çalışsa da iyi bir tâbirci olduğundan, hâmile olan hanımının doğumundan sonra şehid olacağını anlar. Hakikaten, Kaya Sultan ikinci kızını doğurduğu sırada "son" denen kısım içerde kaldığından ebelerin üç gün süren türlü müdahaleleri neticesinde zedelenmeden dolayı vefat eder.

Bu mevzuda j. B. Rhine, Reader's Digest'te neşredilen bir yazısında binlerce rüyanın gerçek vak'alara tıpa tıp uyduğunu söyledikten sonra geçmişten ve zamanımızdan bazı misâller verir: Halen bu rüyalardan birçokları kayıtlara alınmaktadır. Meselâ Abraham Lincoln 1865 yılının Nisan ayındaki meş'um hâdiseden evvel bir gece rüyasın-

da ölümünü görmüş, ve bunu hayatını kaleme alan Ward Lamen'e anlatmıştır.

Rüyasında Beyaz Saray'ın bir odasından diğerine yürüyordu. Her taraf bomboştu. Fakat bir yerden ağlama sesleri işitti. Doğu cihetindeki odaya gelince matem kalabalığını gördü. Odanın ortasında bir kefen duruyordu: *"Kim öldü"* diye sorunca, kalabalıktan biri: *"Reisi Cumhur, bir câni tarafından öldürüldü"* dedi.

Tarih kayıtlarına göre Kral Krözüs, rüyasında oğlu Athys'in katledildiğini görür. Bunun üzerine oğlunu sâdık adamlarından birinin muhafazasına emanet eder. Çok geçmeden Athys emanet edildiği muhafız tarafından öldürülür. Plutarh ise Sezar'ın fecî ölümünü, karısının rüyasında gördüğünü hikâye etmiştir.

Altıncı His isimli eserinde rüyaları tedkik eden Brain Ward, Mark Twain'in rüyasını da ele alıyor. Şöyle ki: İki iskemlenin üzerinde duran maden bir tabutun içinde, göğsünün arasında, ortasında bir kırmızı çiçek bulunan ve beyaz çiçeklerden oluşmuş bir buketle yatan erkek kardeşinin cesedini Mark Twain rüyasında açıkça görmüştü.

Gerçekten de birkaç hafta sonra Mark Twain'in erkek kardeşi gemi kazanının patlaması ile ölmüştür. Twain kardeşini gördüğünde cesedi tıpkı rüyasındaki gibi iki iskemlenin üzerinde duran bir maden tabuta yerleştirilmişti. Cesedin yanında beklerken de içeriye bir kadın girerek cesedin göğsüne aralarında bir tek kırmızı çiçek bulunan bir beyaz çiçek demeti bırakmıştır...

2 — KUR'ÂN'IN HABERLERİ

Kader çizgisi diyebileceğimiz bazı vak'aları olmadan Önce Kur'ân-ı Kerîm haber vermiştir. Bu mevzuda *"Kur'ân-ı Kerîm'in Gelecekten Verdiği Haberler"* isimli kitapçığımızda pek çok misaller vardır. Bunlardan birisini

ele alalım: Kur'ân-ı Kerîm Rûm Sûresinin ilk âyetlerinde İranlılar ile Rumlar arasında çıkan savaştan bahsederek, Rumların mağlûp olduklarını, fakat *Bıd-ı Sinîn* de Rumlar'ın İranlıları yeneceklerini haber verir. Hattâ bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a), daha henüz bahisle alâkalı hükümler inmediğinden bir müşrikle üç senesine ve on deveye bahse girer. Peygamberimiz (s.a.s.) bunu duyunca der ki: *"Ayetteki Bıd'ı kelimesi üç, beş, yedi ve dokuz manalarına gelir. Onun için yüz deveye, dokuz seneye bahsi yenile"* Rumlar İranlılara çok fena yenildikleri için, zahire göre yüz senede bile bellerini doğrultma imkânları yoktu. Onun için müşrik, teklifi hemen kabul etti. Sonunda umulmadık şekilde gerçekten dokuzuncu senede Kur'ân'ın dediği çıktı.

3 — PEYGAMBERİMİZİN (s.a.s.) HABERLERİ

Efendimizin (s.a.s.) gelecekten verdiği haberler de kaderi ispat eder.

Buharı ve Müslim'de geçen bir hâdis-i şerifte: *"Ben sizlere birçok hâdiseler bildireceğim, haber verişimden çok sonra da olsa muhakkak ve kat'i şekilde olacaktır. O zamanlar, sizler bir arkadaşınızı gördüğünüzde nasıl tanırsanız, hâdise meydana geldiği zaman benim sözlerimi de öyle hatırlayacaksınız"* buyurmuşlardır.

1. *"Ahzap (çeşitli cemaatler) toplanarak sizin üzerinize hücum edeceklerdir. Çok şiddetli bir savaş olacak fakat Allah'ın izniyle sizler galip ve muzaffer olacaksınız. Şunu unutmayın ki, düşmanlarınız sizin on katınızdan fazla olacaktır."* Bu hadis-i şerifin haberi Hendek Savaşında tahakkuk etmiştir. O zaman çeşitli Arap kabileleri büyük bir orduyla gelerek müslümanları çember İçine aldılar. Düşman on kattan fazlaydı. Müslümanlar hiç yılmadan savaştılar. Sıkıntı ve zorluklar son hadde gelince korkmaya başladılar.

Sonra bu Hadis-i Şerif akıllarına geldi. Kur'ân'da bir âyet de onlara cesaret veriyordu: *"Ey Allah'a inananlar, siz kolaylıkla ve doğrudan doğruya hemen Cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz?"* Sizden önce gelen bütün Peygamberler, bütün ümmetler birçok imtihanlardan geçirildiler. Yokluk, açlık, hastalık, korku... birçok sıkıntılara düştüler, o derece zorluklar içinde kaldılar ki, Peygamberlerle ümmetleri ümitlerini kaybedecek dereceye geldiler. *"Allah'ın yardımı bize ne zaman yetişecek?"* demeye başladılar, O zaman kendilerine şöyle denildi: *"Dikkat edin Allah'ın yardımı yakındır."* (El Bakara/214). Bu iman ve itimatla kahramanca savaşan müslümanlar zaferi elde ettiler.

2. Peygamberimiz (s.a.s.)Mekke, Kudüs, Yemen, Şam ve Irak'ın fetholunacağını bildirmişler; o sırada halk arasında doğruluk ve güvenin artacağını ve bu emniyet içinde yalnız başlarına yayaların Mekke'ye yolculuk yapmak cesaretini göstereceklerini söylemişlerdi.

3. *"Hayber Kalesi"* ni Hz. Ali'nin fethedeceğini bildirmişlerdi.

4. Sahabelerin Fars ve Rum ülkelerine sahip olacak larını söylemişlerdi. Dediklerinin hepsi de aynen olmuştur.

5. *"Hz. Ömer hayatta oldukça fitne olmaz. Ömer fitne kapılarını kapayacaktır."* diye buyurmuşlardı. Gerçekten de Hz. Ömer'in zamanında fitneler olmadı.

6. *"Hz. Osman (r.a) Kur'ân okurken şehid edilecektir."* diye buyurmuşlar ve öyle de olmuştur.

7. *"Katillerin en kötüsü de Hz. Ali'yi (r.a) şehid edendir."* buyurmuşlar; Hz. Osman gibi Hz. Ali de şehid olmuştur.

8. *"Ammar'ı (r.a) azgın ve sapıklardan biri öldürecektir."* buyurmuşlardı. Öyle oldu.

9. *"Benden sonra halifelik 30 sene sürecektir"* buyur-

dular. Hakikaten de kendilerinden sonra hilâfet tam 30 yıl sürdü.

Hz.Ebu Bekir (r.a)	2 yıl	3 ay	
Hz. Ömer (r.a)	10 yıl	6 ay	
Hz. Osman (r.a)	11 yıl	11 ay	18 gün
Hz.Ali (r.a)	4 yıl		9 ay
Hz. Hasan (r.a)	6 ay 22 gün		

halifelik yapmışlardır ki toplam 30 yıldır.

10. *"Ümmetimin çöküntüye uğraması Kureyş kabilesinin şehvetine düşkün gençleri yüzünden olacaktır."* buyurmuşlar, nitekim Yezid ve Mervan ve onların soyları ümmetin çökmesine sebep olmuştur.

11. *"Ensar gittikçe azalacak bir yemekteki tuz gibi olacaklardır ve sonunda tefrika ve ihtilafa düşeceklerdir"* buyurdular, öyle de oldu.

"Sakif kabilesinden yalancı ve katiller çıkacaktır" buyurdukları gibi bu kabileden yalancı peygamber Muhtar üs-Sakafî ile binlerce kafa kesen Haccac-ı zâlim çıkmıştır.

13. Yine bir hadis-i şeriflerinde Kudüs'ün fethinden sonra ölüm saçan, tehlikeli hastalık çıkacağını söylemiş lerdi ki Hz. Ömer'in (r.a) halifeliği sırasında Beyt-i Makdis köylerinden Amvas'ta veba hastalığı çıkmış; Hz. Ömer'in (r.a) askeri de o köyde bulunduğundan üç gün içinde 70 bin kişi vefat etmiştir. Ve bu hastalık arkadan gelen taun hastalığının da öncüsü olmuştur. Aynen Efendimizin (s.a.s.) buyurdukları gibi iki korkunç hastalık ortalığa ölüm saçmıştır.

14. *"Padişahlar, tahtlarında nasıl oturuyorlarsa ashabım da bir gün gelecek gemilere öyle binecekler ve deniz aşırı savaşlara katılacaklardır."* buyurmuştur. Bir gün Ümmü Haram Hazretlerinin evinde iken Peygamberimiz (s.a.s.) Hazretleri hafif bir uykuya dalmışlar ve uy-

kuda iken gülmüşler ve uyanmışlardı. Ümmü Haram Resûlullah'tan (s.a.s.) ne gördüklerini sormuş, Peygamber Efendimiz (s.a.s.): "Ashabının *Padişahların tahtlarına oturdukları gibi"* gemilere kurularak deniz aşırı seferlere çıkacaklarını söylemişlerdi. Ümmü Haram Hazretleri: *"Yâ Resulullah lütfen dûa buyurun da ben de onlarla beraber olayım"* diye niyazda bulundular. Cevap olarak Peygamber (s.a.s.) Hazretleri: *"Siz de onlardansınız"* buyurmuşlardı.

Buyurdukları gibi Muaviye'nin (r.a) halifeliği zamanında Ümmü Haram kocası Ûbâde ile Kıbrıs Adasının fethine katılmış ve orada attan düşerek şehid olmuştur.

15. Kızı Fatma Validemiz hakkında kendilerinin vefatından sonra: *"Bana en çabuk kavuşacak olan Fatma olacaktır"* buyurmuşlardı. Ve buyurdukları gibi vefatlarından altı ay sonra Hz. Fatma Validemiz Rahmet-i Rahman'a kavuşmuştur.

16. Hz. Ali Efendimizin oğlu Hz. Hasan için: *"Şu benim olumdur! Onun (çalışmaları) ile araları açık oları iki İslâm topluluğu sulh yapacaktır."* buyurmuşlardı. Bu da buyurdukları gibi çıkmış ve Hz. Hasan'ın topluluğu ile Şam müslümanlarının topluluğu Hz, Hasan'ın gayretleriyle sulh yapmışlardır.

17. Ashab-ı Kiramdan Ebû Zer hakkında: *"Yalnız yaşayacak ve yalnız olarak bu dünyadan ayrılacaktır."* buyurmuştu. Ebû Zer (r.a), bir kısım valileri şiddetli tenkid etliğinden dolayı yalnız yaşamaya mecbur edil miş ve yalnız olarak da sürgün yerinde vefat etmiştir.

18. Hz. Ali Efendimizin (r.a) oğlu Hz. Hüseyin için de (r.a) *"Hüseyin Taff denilen yerde şehid edilecektir."* Buyurmuştu. (Şimdiki Kerbelâ'nın adı Taff idi.) Hz. Hüseyin (r.a) Kerbelâ'da Fırat nehri kıyısında Küfe ilçesine bağlı bulunan yerde şehid edilmiştir.

19. Ca'sem oğlu Süraka'ya: "Sen *Kisra'nın bileziklerini takınca nasıl otursun?"* buyurmuşlardı. Hz. Ömer'e Kisra'nın bilezikleri getirildiği zaman Süraka'ya taktırmış ve şöyle buyurmuştur; *"Allah'a şükür olsun ki Peygamber Efendimizin (s.a.s.) buyurduğu gibi bilezikler Kisra'dan alınarak Süraka'ya takıldı."*

4 — VELÎLERİN HABERLERİ

Velîlerin rumuzlu veya açıkça keramet olarak verdikleri haberler de mevzumuzla alâkalıdır. Nakledeceğimiz misallerde zaman ve mekâna bağlı madde ve cesedi aşan bir ruh hakikatinin ve her şeyin önceden ilâhî ilimde var olduğunu yani kader realitesinin ispatı vardır.

Tarikat-ı Âliyye şeyhlerinden Bitlis'li Mustafa Müştak Dede, Ankara'nın Hicrî 1341 senesinde başşehir olacağını, oluşundan 70 küsur sene evvel, bir şiirinde rumuzlu olarak bildirmiştir. Bu şiir İstanbul'da (Takvimhâne-i Âmire) de Hicrî 1268 senesinde taş basması olarak basılan divanın 29. sayfasında mevcut olup aynen aşağıya nakledilmiştir:

1 — Me'vâ-yı nazenine ki(m) "elf" olursa "Efser"

"= O A"

2- Lâbül olur o me'va İslâmbol ile hemser

3- "Nun ve kalem..." başından alınsa "Nun"- u Yunus,

" = N"

4 — Aldıkta harf-i diğer olur bu remz azhar.

5 — Miftâh-ı Sûre-i Kaf serhadd-i Kaf tâ "Kaf"

" = K"

6 — Munzam olunmak ister "Ra"-yı Resûl-i Peygamber

" = R"

7 — Hâ-yı hû ile âhir maksud oldu zâhir

" = H"

8 — Beyt-i Veliyyu'l Ekrem Elhâc Abd-i Ekber

9- Ey Padişah-ı Fahham Sultan Hacı Bayram

10- Ruhundan ister ikram Müştak-ı abd-i çaker.

a) Bu şiirin 1, 3, 5, 6 ve 7 ncî mısraları *"elif" "nun" "kaf" "n"* ve *"he"* ile yani aslî harflerle Osmanlıca yazılışa uygun olarak *"Ankara'yı,*

b) İkinci mısra, rumuzlu olarak haber verilen hu şehrin *"Başşehir"* olacağını,

c) Yedinci mısra, bu oluşun, *"Ha-yı hû"* ile yani İstiklâl Savaşına işaretle, gürültü ve patırtı ile vuku bulacağını,

d) Birinci mısra, bunun ebced hesabı ile 341 tutan *"Efser"e "Elf"* yani bin ilâve olunmak suretiyle 1341 senesinde vukua geleceğini göstermektedir.

e) İkinci mısrada İstanbul ile *"hemser = başabaş"* olacağı bildirilen şehrin Ankara olduğu, birinci mısradaki *"Me'vâ-yı nâzenîn"* ile ve 8. ve 9. mısralardaki ifadelerle de açıklanmış bulunmaktadır. Zira Hacı Bayram Veli'nin türbesi Ankara'dadır.

Hakikaten *"Düstur"un 5.* cildinin, 381. sayfasında Ankara'nın başşehir olarak kabulüne dâir 27 sayılı umumî heyet kararı 13.10.1339 Rûmî tarihini taşımakta bu tarih ise, hicrî 1341 senesine tekabül eylemektedir.

Muhyiddin İbn-i Arabî de Osmanlı Devletinin kuruluşundan bir asır önce yaşamış olmasına rağmen *"Şecere-i Numaniyye fi'd-Devlet'il-Osmaniyye"* isimli eserinde

Osmanlı Devletinden, şekil ve kuruluş tarihinden, Şam ve Mısır'ın fetholunup Çerkezlerin ellerinden çıkacağından rumuz şeklinde haber vermiştir. Yine o kitabında kabrinin Yavuz Selim'in Şam'a girmesinden sonra zahire çıkarılacağını haber vermiştir ki, ibaresi şöyledir:

"İzâ dahale's-Sin'ü fîş-Şin; Yazheru kabru Muhyiddin." Yani "Sin" "Şın" a girdiği zaman Muhyiddin'in kabri meydana çıkar. Sin Selim'e Şın ise Şam'a İşaret imiş.

Fakat verdiği haberlerin çoğu rumuz ve elğaz şeklindedir. Yani onların da çözülmesi bir cebir denklemi gibi bilgi ve vasıtaya muhtaçtır. Meselâ *"Vel'Hâü ğayru âhizin Bağdâde ve hâzihi kıyamül-Hâi ale'l Bâi Tâen ve ye'huzühü Mîmün. Vel'Mîmü'l-Mîmü fî Elfil-Mimi."* Yani: *"Hâ"* Bağdat'ı alacak değildir. Bu *"Hâ"* nın *"Bâ"* üzerine *"Tâ"* olarak kıyamıdır. Onu "Mîm"alır. *"Mîm"* ise, "Mîm"in *"Elif" i de* "mîm"dir.

Şecere't-ün-Numaniyye fî'd-Devlet'il-Osmaniyye' sindeki bu denklemden ehlinin çıkardığı mânâya göre, Hafız Paşa Bağdat'ı İranlılardan alamayacaktır. Dokuz ay muhasara ettiği halde alamayacaktır. Çünkü ifadede *"Hâ"* Bağdat'ı alacak değildir, bu Hâ'nın Bâ üzerinde Tâ olarak kıyamıdır. diyor. Hâ = Hâfız Paşa, Bâ= Bağdat olduğuna göre, Tâ, ebcedî değer itibariyle 9 rakamını ifade etmektedir. "Ni*hayet 41 gün içinde Murad alacak."* Mim=Murad'a işaret olduğu gibi cifrî değeri 40 tır. Ayrıca Elf = 1000, Mim = 40 olduğuna göre 1040 tarihine de işaret vardır.

Muhyiddin İbn-i Arabî hicrî 638 senesinde vefat etmiştir. Dördüncü Sultan Murad, hicrî 1048 senesinde Bağdat'ı İranlılardan almıştır.

Şecere't-ün Nu'maniyye'nin Edirne Kütüphanesinde *"Efrânî"* tarafından tercüme olunmuş bir nüshası bulunmaktadır. Bu kitapta yukarıda anlatılanların dışında, Abdülaziz'in makasla katlolunacağı, Doğu Asya'da karışıklıklar çıkacağı bildirilmiştir. Bunlar tamamiyle olmuştur. Geleceğe ait olarak da: *"Dünya üzerinde korkunç bir*

harp olur, Japonya Rusya'yı mağlûp eder. Müslümanlar düşmanlarıyla yaptıkları muharebelerde kâh mağlûp olur, kâh galip gelirler. Bu, iki yıl sürer, neticede galip gelirler. Türkler için de muzafferiyetler ve saadetler vardır" diye haberler verilmektedir.

5 — KÂİNAT KİTABI VE KÂİNATTAKİ KİTAPÇIKLAR

Her şeyin vücudundan evvel ve sonunu da yazıldığını: "Yaş *ve kuru (olmuş ve olacak) hiçbir şey yoktur ki kitab-ı Güzin'de bulunmasın"* (En'am/59) gibi pek çok Kur'ân âyeti ifade ediyor. Kâinat kitabı da, Kur'ân'ın bu hükmünü; nizam, intizam, ölçü, denge, tasvir, tezyin, itina ve ayırıp seçme gibi, bîr plân ve ilmi gösteren eserleriyle tasdik ediyor. Evet şu kâinat kitabının ağaç, hayvan ve İnsan gibi sanatlı ve ölçülü âyetleri şahittir ki, her şey takdir edilmiş ve yazılmış olduğuna delil bütün çekirdekler, bütün miktar ve suretlerdir.

Zira her bir tohum ve çekirdek güzel ve küçük bir sandıktır ki, içine kaderle resmedilmiş bir fihristecik yerleştirilmiştir. İlâhî kudret, çekirdekte resmettiği kaderi ölçülere göre zerreleri çalıştırarak binalar gibi ağaçları yaratıyor. Demek ağacın başına gelecek her şey çekirdekte yazılı gibidir. Zira tohumlar, madde itibariyle basittir, birbirinin aynıdır, aralarında fark yoktur. Çünkü oksijen, hidrojen, azot, karbon gibi basit maddelerden meydana gelmişlerdir. Fakat hamur ve karışımları aynı olan tohumlardaki, kader yazılarına göre çeşit çeşit ağaçlar, çiçekler ve meyveler yaratılmaktadır.

Hem her şeyin muntazam miktarı, kaderi açıkça gösterir. Hangi canlıya bakılsa görülüyor ki, gayet hikmetli ve san'atlı bir kalıptan çıkmış gibi bir miktarı, bir şekli var ki, o miktarı, o şekli almak İçin; ya harika ve nihayet derecede eğri büğrü bir kalıp bulunmalı veyahut kaderden gelen

ölçülü, ilmî, mânevî bir kalıp ile ezelî kudret, o sureti, o şekli biçip giydirmelidir.

Meselâ, şu ağaçta, şu hayvanın vücudunda, donuk, kör, şuursuz, birbirinin misli olan zerreler hareket ederek çalışmaktadırlar. Bazı eğri büğrü hudutlarda, meyve ve faydaların yerini tanır, bilir görür gibi dururlar. Sonra başka bir yerde, büyük bir gayeyi takip eder gibi yollarını değiştirirler. Demek kaderden gelen manevi miktar İle ve o miktarın manevî emriyle zerreler hareket ederler. Madem görüyoruz ki, her bir canlının gelişmesi esnasında zerreler yollarını değiştirirler. Elbette o hudutların nihayetlerinde birer hikmet, birer fayda, birer menfaati meyve verirler. Bundan açıkça anlaşılmaktadır ki, değişen suretinin miktarı, bir kader kalemiyle resmedilmiştir. İşte görünen açık kader, o canlının (fidan halinden, meyveli haline kadar) manevî hallerinde dahi bir kader kalemiyle çizilmiş muntazam meyvedar hudutları, nihayetleri var olduğunu gösterir. Madem böyle umum canlılarda kader kalemi hükümrandır. Elbette âlemin en mükemmel meyvesi ve yeryüzünün halifesi ve büyük emanetin hâmili olan insanın da, hayat macerası kaderin kanununa tâbidir.

"O'nun katında her şey bir ölçüye göredir." (Rad/8)

"Arz'da, her şeyden mevzun, tartılmış miktarda bitirdik." (Hicr/19)

"Hazineleri bizim katımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Fakat biz onu ancak belli bir ölçüye göre indiririz." (Hicr/21)

Bugün anlıyoruz kî, meselâ bitkilerin meydana geldiği maddeler belli bir miktardadır. Potasyum eksikliği veya demir eksikliği bitkiyi zayıf bırakır. Mesela sodyumda 23 elektron vardır. Bunun bir tanesini eğer klora verirse, sodyum artık sodyumluktan çıkar. Yepyeni bir madde, yani tuz olur. Acı iken tuzlu olur. Demek ki, bu ölçü, atom, elektron, nötron ve proton denilen *"her şeyde"* yani maddenin en küçük parçacıklarında bile vardır. O'nun esrarlı

kimyahanesinde vuku bulan hâdiseleri bugünkü ilim bile güçlükle açıklayabiliyor. Bitkiler topraktan emdikleri su ve havadan aldıkları karbondioksit gazını güneş ışığı altında birleştirip sentetik şeker elde ediyor, Bu da başka maddeler haline geçiyor. Bitkilerin başardıkları bu (fotosentez) işini ucuza başardığımız gün, şeker İmali çok kolaylaşacaktır. Arzda her şey ölçülü olduğu gibi, cereyan eden hâdiseler de ilâhî hikmete göre bir kaderî ölçü içindedir.

6 — ENTERESAN DEVRELER

Kur'ân-ı Kerim kâinatta câri enteresan devrelere İşareten: *"Eğer size (Uhud'da) bir yara dokunduysa, (Bedir'de de) o (kâfir) kavme öyle bir yara dokundu. O, günleri (zafer ve mağlûbiyet, sevinç ve keder günlerini) biz insanlar arasında döndürür, dolaştırırız. (Bazen lehlerine, bazen aleyhlerine)."* (Al-i İmrân/140) *"Eğer Allah, insanların bir kısmını, diğer bir kısmı ile defetmeseydi Yeryüzü fesada uğrardı."* (Bakara/125). Gerçekten dikkati çekecek şekilde muayyen müddetleri ve tarihleri düğüm noktası olarak görüyoruz. Buna Örnek olarak şu karşılaştırmaları kaydedebiliriz:

1— Cengiz İmparatorluğunun ilânı:	H.599
Osmanlıların İstiklâli:	H.699
Endülüs'ün Çöküşü:	H.898

(Not: Aradaki müddet 100 ve 200 sene).

2 — Gazneli Mahmud'un Hindistan'ı ele geçirmesi	H.400
Timur'un Hindistan'ı ele geçirmesi:	H.800
İngilizlerin Hindistan'ı ele geçirmesi:	H.1200

(Not: Arada tam 400'er senelik müddet var).

3— Oğuz Han'dan Hicret'e kadar:	H.1400

Türklerin Çin'i istilâsından Hicret'e kadar: H. 700
Selçukluların Müslüman olması: H. 350
Selçukluların hükümet müddeti: H. 350
Osmanlı Devletinin Kuruluş Tarihi: H. 699

(Not. Türkler için 700 senesinde bir düğüm var gibi. Hicretten önce 1400 Oğuz Han noktasına götürüyor. Hicretten önce bir 700 Çin'i istilâ ettikleri noktaya götüruyor Hicretten sonra 700 ikiye bölünüyor; H. 350 tarihinde müslüman oluyorlar. 350 sene hükümet sürüp, hicretten sonra 700 seneyi böylece tamamladıktan sonra içlerinden Osmanlılar meydana çıkıyor. Ve 700 seneye akın devam ediyorlar.

4 - Cengiz'in Turan'ı ele geçirmesi ve Harzem Devleti'ni yıkması: H.622
Yavuz Selim'in Mısır ve Arabistan'ı istilâ edip Çerkez hükümetini yıkması: H.922
(Not: Arada tam300 sene var.)

5 – Abbasî hilâfetinin sonu: H.656
Doğu Roma imparatorluğunun Sonu: H.857
(Not: *Arada 200 senelik zaman var.)*

6 - İran'dan Bağdat'ın alınması: H.1048
Azerbeycan'ın İran'a geri verilmesi: H. 1148

7- Girit'in Fethi: H.1080
Çeşme Bozgunu: H.1180
(Not. Fetih ve bozgun arasında tam 100 sene)

8- Lehistan'ın Vergiye Bağlanması: H.1087
Kırım'ın Rusya'ya bırakılması: H.1187
(Not. 100 sene içinde gelir-gider denk)

9- Mora isyanı: H.1821
Sakarya Muharebesi: H.1921
(Not: Tam 100 sene sonra rüzgâr, tersine dönüyor)

10- Milâttan Osmanlıların istiklâline kadar: H.1299

Hicretten İstiklâl Harbinin kazanılmasına kadar: H.1300

(Not: Osmanlı Devleti milâdî 1299 da kuruldu. İstiklâl Savaşı milâdı 1922 yılında kazanıldı. Hicret 622'de olduğuna göre: 1922-622 = 1300 eder.)

11 - Kuzey Afrika'ya İslâmiyetin doğudan girmesi: H.640

Kuzey-Batı Afrika'ya Endülüs'ten dönüş: H.1491

(Not: *Arada nasıl 1491-640=851 senelik bir medcezir...)*

12— Anadolu'yu Bizans Hâkimiyetinden çıkaran

Malazgirt Meydan Muharebesi (26 Ağustos): H.1071

Anadolu'nun Yunan İşgalinden kurtarıldığı

Dumlupınar Meydan Muharebesi (26 Ağustos): H.1922

(Not: Arada tam 1922 — 1071 = 851 senelik bir medcezir var 851 senelik müddetteki bu benzerliğin ikisi de düğüm noktası gibi Birisi Araplara, birisi de Türklere ait olmakla birlikte, müslümanlara ait bir mukadderat. Sadece bölgeler ve ırklar ayrı. Mesele İslâm Tevhidiyle alâkalı olduğundan bu ayrılıkta gayrılık yok)

13 — Alman ve Fransız İhtilâlleri arasında:

1918 — 1789 = 129 sene

Hitler ve Napolyon'un:

* İktidara gelmeleri arasında:

  1933 — 1804 = 129 sene

* Viyana'ya girmeleri arasında:

  1938 — 1809 = 129 sene

* Rusya'ya taarruzları arasında:

1941 — 1812 = 129 sene

* Hezimete başlamaları arasında:

1943 — 1814 = 129 sene

* Birinin intiharı, diğerinin esareti:

1945 — 1815 = 129 sene

(Not: İşte benzer tarafları bulunan iki devletin iki liderinin kader çizgilerindeki enteresan benzerlik.)

14—Abraham Lincoln ile Kennedy'in kader örgülerindeki benzerlik:

a) Lincoln, Kongreye 1847'de, Kennedy Kongreye 1947'de seçildi.

b) Lincoln, başkanlığa 1860'da, Kennedy, başkanlığa 1960'da seçildi.

c) İkisi de uzun boylu idi ve askerliklerini yapmışlardı.

d) ikisinin de eşleri Beyaz Saray'da, suikastten kısa bir süre önce birer çocuk kaybetti.

e) Lincoln'un sekreteri, kendisine tiyatroya gitmemesini söyledi. Kennedy'nin ise soyadı Lincoln olan sekreteri de kendisine Dallas'a gitmemesini söyledi.

f) İkisi de eşlerinin yanında iken Cuma günü, kafala rının arkasından kurşunlandılar.

g) İki başkanın yardımcılarının soyadı Johnson'du. İki yardımcı da, Güney demokratlarındandı. İkisi de senatördü.

h) Yardımcılardan Andrew Johnson 1808'de,

Lyndon Johnson ise 1908'de doğmuşlardı.

ı) Katillerden Broth, 1839'da, Oswald ise 1939'da doğmuştu.

i) Katillerin ikisi de yakalandıktan sonra mahkeme önüne çıkmadan başkaları tarafından vurularak öldürüldüler,

k) Katillerin ikisi de Güneyliydi ve gizli İdeoloji sahibi idiler.

l) Katillerin ikisi de ruh hastasıydı. Başkanların cenaze merasimleri birbirine uyuyordu.

n) Başkan Lincoln de, başkan Kennedy de medenî haklar kanunu savunmuşlardı.

o) J. W. Broth, Lincoln'ü bir tiyatroda vurmuş ve bir depoya kaçmıştı. L. H. Oswald, Kennedy'ye bir depodan ateş etmiş ve bir tiyatroya kaçmıştı, ö) Lincoln ve Kennedy yedişer harfliydi.

p) İki katilin isimlerinin harf sayısı 15 idi. (John Wilkey Broth ve Lee Harvey Oswald)

Bunların birçok benzerlerini tarihçiler daha iyi bilirler. Bunlar tarihin rastgele bir kör döğüşü olmayıp kendine göre kaderî ölçüler içinde meydana geldiğini hatırlatır. Bunları Allah'ın sevdiği insanların ruhu sezebilir. Vuku bulmadan hissedebilir. Bazen umulmadık şahıslar ve hattâ çocuklar bile olacağı rüyalarında masum kalpleriyle farkedebilirler.

Nasıl ki atom ve Güneş Sistemi kaderin çizdiği plânlı bir yörüngede yüzüyor, nasıl ki, günler ve seneler takdir edilmiş zaman dilimlerinde meydana geliyor, öyle de bazı enteresan devreler de hep birer kader ölçüsü içinde cereyan ediyor. Hayvanlarda da bu devr-i dâimî görmek mümkündür. Meselâ, Kanada Vaşakının en bol olduğu zaman 9,6 yıllık bir ortalamadadır. Atlantik Som balığı yakalayan balıkçılar en bereketli avlarını her 9,6 yılda bir yapmaktadırlar. Kanada Karpatik tavşanı, İllinois'in Chinch böceği, samur, balıkçıl, baykuş ve atmaca popülâsyonu her 9,6 yılda bir kere zirveye ulaşır. Amerika'da ortalama buğday mahsulü aynı ara ile artış gösterir. England'da rastlanan kalp hastalığı istatistiği de aynı artıştadır. Farelerin sebep olduğu veba her 4 yılda bir görülür. Norveç kır fareleri her 3.9 yılda bir denize üşüşür. Ve

yok olurlar. Çekirgelerin (9,2), (15) ve (22,7) gibi üç ayrı devrelik muayyen faaliyet zamanları vardır.

Devreler büyük bir intizam içinde tekrarlanırlar. Karada Pasifik Demiryollarının taşıdığı yük kilometreton olarak 9,2 aylık devreler halinde aynı olmuştur.

Kırım'daki Saki Gölü tabanında bulunan tortu tabakalarının kalın ve ince olarak bulunduğu zamanlar arasında 17,3 yıllık devreler vardır. Bu durum, zamanımızdan önce, 2295 yılına kadar gidilecek olursa, bu devrelerin bu ara ile tekrarlandığı tesbit edilebilir.

Milletler arası savaşlar indeksinde 11,2 yıl devresi, gerek milâttan önce, gerekse milâttan sonra aynı uzunluğu muhafaza etmiştir.

İşin en enteresan tarafı, devrelerin farkına varıldığı halde, aynen tekrarlanmasıdır. Meselâ, 1874'de ham demir fiat oynamalarının 27 yıl ara ile tekrarlandığının farkına varılmıştır. Buna rağmen bu hal 2. Dünya Savaşına kadar da böyle devam etmiştir.

Hattâ şartlar değişmekte, fakat devreler aynı kalmaktadır. İngiltere'de İşlenmiş demir fiyatlarındaki 16,7 yıllık oynama devresi 1277 den Sanayi İnkılâbına, oradan da Atom Çağına kadar hep aynı olmaya devam etmiştir.

İ R A D E

Kaderin *ispat delillerinden sonra şimdi gelelim irade mevzuuna; Hakikaten insan vicdanı da şâhittir ki* insan, *fiillerini iradesiyle işlemektedir. Allah Teâlâ'nın sebep ve neticeyi ezelî ilmiyle bilip takdir etmesine karşılık, biz ise, işlerimizi irademizle yaptığımız için yaptıklarımızdan mesul oluruz.*

İRADENİN DELİLLERİ

1 — Başta buna vicdanımız şahittir. Çünkü İyiliği kötülükten ayıran şuurlu fıtrat ve Kabiliyetimiz diye tarif edilen vicdanımız, kötülük yaptığımızda Cehennem azabını hatırlatan bir pişmanlık içine giriyor. *"Niçin sabretmedim?"* diye kendi kendini yiyor. Bazen en büyük günahlardan olmasına rağmen kendini affetmeyip intihara sürüklendiği oluyor. Eğer bizim dışımızdan bir güç bizi kötülüğe sürüklemiş olsaydı, vicdan azabı duymamamız lâzımdı.

2— İki veya daha fazla ihtimali bulunan durumlarda karar veremeyişimiz, tereddüt ve sallantılar içinde kalışımız, sonra da bunlardan birisini veya bunların da dışında başka bir şeyi seçişimiz irademizin varlığını ve davranışlarımızda hür olduğumuzu gösterir. Eğer rüzgâr önünde yaprak gibi veya akan su üzerinde saman çöpü gibi olsaydık, böyle durumlar olmazdı. Bizzat kendimiz akan suya karşı giden bir geminin kaptanı gibi davrandığımızı biliyoruz.

3— İrademizle yaptığımız davranışlarla gayr-ı iradî (refleks) davranışlarımızın birbirinden ne kadar ayrı olduğunu mutlaka farkediyoruz.

4—İstek ve arzularımızla yaptığımız İşlerle, herhangi bir zorlama İle yaptırılan fiillerin farkındayızdır,

5—İnsanda iradeyi kabul etmeyenlere, kötü bir davranışta

bulunsak, hemen karşılık verirler. İcabında bütün hiddet ve şiddetleriyle nefretlerini belirtirler. Aslında eğer insanda irade yoksa, ve bir cebir hâkim ise, bizim davranışımızı normal karşılamaları gerekirdi.

6— İlham ve sevk-i ilâhî ile hareket eden arıların hep aynı biçimde, altıgen şeklinde yaptıkları petek şehirleri insanların kurdukları şehirlerle karşılaştırıldığında insan iradesinin ispatını görürüz. Arılara, ilâhî irade yön verdiğinden petek plânları kendi kabiliyet ve İradelerine bırakılmamıştır. Onun için de petekler birbirine tıpa tıp benzerler. Halbuki İnsanlara serbestiyet verildiğinden yaptıkları plânlar ve yerleştirme şekilleri birbirinden tamamen farklı olabilmektedir.

Elbette geçmiş ve geleceği ve içindekileri atomdan kâinata bütün vaziyet ve keyfiyetleriyle tek bir nokta gibi bilen bir ilim sahibi, insanların başına gelecekleri de bilecek ve ona göre bir takdirde bulunacaktır ki, buna *"Kader"* diyoruz. Canlı-cansız her şeyde ölçüye, dengeye riayet eden, elbette en güzel biçimde ve en üstün seviyede yarattığı insanda da o ölçüyü gösterecektir. *VE BU DERECE ÖLÇÜ, HİKMET VE ADALET SAHİBİ OLAN ALLAH, ZORLA GÜNAH İŞLETİP SONRA DA CEHENNEME ATMAYACAKTIR.*

Ayrıca her şeyde hikmetini açıkça gördüğümüz ve çekirdeğe ağaç kadar gayeler takan, her cihaza birçok vazifeler verip mühim neticeler elde eden, lezzetin içinde sıkıntıyı, faydanın içinde zararı, nurun içinde nârı, atomda hem itmeyi hem de çekmeyi yaratarak zıtlar içinde hikmet ve kudretini ortaya koyan Allah'ın dininde lenûkuz olamaz. Allah her şeyi olmadan önce ezelî ilmiyle bilir. Öyle bir ilim olmasaydı mikroâlemden makroâleme varıncaya kadar, bu güzellik ve düzgünlük bu ölçü ve denge vücud bulamazdı.

KADER VE TEVHİD

Kader meselesi İslâmiyetin en ince meselelerinden biridir. Bunun için Tevhid inancının iyi bilinmesi gerekir. Allah'ın İlim, adalet ve hikmet vasıfları anlaşılmadıkça, kader meselesini halletmekte zorluk çekilir. Evet kâinattaki bütün işler, güzel san'atlar ve plânlı vaziyetler her şeyi tesbit edip, ayarlamış olan sonsuz bir ilmi ispat eder. Koca kâinatı, gökleri, samanyollarını, bizim sistemimizi, gezegenler içinde Dünyayı, binlerce canlı türünü, bir türün milyonlar ferdini, o ferdin organlarını, dokularını, hücrelerini bir tarafa bırakıp sadece bir hücredeki binler proteinden bir tanesini İncelediğimizde, bu proteinin, tesadüfen meydana gelebilmesi için ihtimal hesaplarına göre zamanın yetmiyeceğîni anlıyoruz. (Allah'ın varlığını ispatlayan kitapçığımızda bu mevzular üzerinde durmuştuk).

Meseleyi daha iyi kavramak için bir misal verelim: 60 trilyon odadan meydana gelmiş çok büyük, o nisbette de yüksek, insan plânında bir apartman düşünelim. Her odada bir bebek bulunsun, bunların temizliği bir tarafa, sadece gıdasını ele alalım; belirli vazifelilerin sütünü, mamasını zamanında yetiştirmeleri lâzım. Eğer çocukların gıdasını yetiştirecek bu vazifelilerin hepsine hangi katın hangi dairesinin, hangi odasına götüreceklerine dair bir adres vermezseniz, bu durumda, bazı odalara çokları uğrarken, bazılarına da hiç kimse uğramadığından açlıktan ölenler olacaktır. Bilineceği üzere esasen *"hücre"* Arapça'da *"oda"* demektir. Bundan dolayı *"odacık"* manasına gelen *"hüceyre"* tâbiri kullanılır.

Bir insanda 60 trilyon hücre vardır. Kan bunlara gıda taşır. Beyin gibi, nazik yerlerin gıdasının zamanında hemen yetişmesi lâzım gelir. Aksi takdirde ölüme sebep olabilir. Göz ve beyin hücreleri, fosfor; kemikler, kalsiyum istediklerine göre bu işin titizlikle takip ve dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca sindirim sisteminde de yenenlerin, hücreye gıda olacak şekilde inceltilmesi lâzımdır. Ayrıca damarların, İnce borular gibi plânlıca yerleştirilmesi de fevkalâde bir sanatkârlıktır. Bütün bunlar, sonsuz bir ilmi gerektirir. Küçük şeyler büyük şeylere bağlı olduğundan; atomu yaratan ile Güneş Sistemini yaratan ayrı değildir. Çünkü sistemleri aynıdır; Atom çekirdeği Güneş gibi merkezdedir, elektronlar da gezegenleri gibidir.

Ayrıca gözü yaratan kim ise Güneşi yaratan da aynı zât olması gerekir. Çünkü gözü yaratıp ışığı yaratmasaydı, göz neye yarardı? Eğer göz hücrelerinin atomlarını Güneş ışınlarına göre geniş ilmiyle münasip bir şekilde ayarlamasaydı, gözler ya kamaşıp kalacak veya mükemmel bir görüşe sahip olamayacaktı.

Aynı şekilde mideyi yaratan kim ise Güneş Sistemini yaratan, mevsimlere göre Dünyayı da ayarlayan aynı zattır. Bütün bunlar sonsuz bir ilmi ve kudreti gerektirir.

Öldükten sonra dirilme ile ilgili kitapçıkta da ele alındığı gibi kâinatta sonsuz bir ölçü ve denge vardır. Bu ise adaleti ispat eder. Evet her şeye hassas Ölçülerle, dengeli bir vücud vermek, simetrik olarak organları yerli yerince yerleştirmek, nihayetsiz bir adalet ve nizam İle iş görüldüğüne işarettir. Hem her hak sahibine kabiliyeti nisbetinde hakkını vermek; yani vücuduna lâzım her şeyi vermek; meselâ balıklar için solungaçları, sudan oksijeni ayrıştırabilecek şekilde vücudlarına yerleştirirken, karada yaşayanlar için münâsip organları, hattâ denizin diplerinde karanlıkta yaşayanlar için lüzumlu cihazları en münasip

bir tarzda vermek, nihayetsiz bir adalet elini göstermez mi?

KADERLE ALÂKALI MÜHİM SORULAR

SORU— *Kader ve cüz'î irade niçin altı iman esası arasına girmiştir?*

CEVAP— Kader insanı gurura düşmekten cüz'î irade ise, mes'uliyetsizlikten kurtarmak için imana girmiştir Yani mü'min her şeyi, hattâ kendi fiilini ve nefsini Cenab-ı Hakka verir. Kur'ân-ı Kerimde: *"Sizi ve işlediğiniz amelleri yaratan Allah'tır."* (Saffat/96) buyurulmuştur. Bu sefer nefsi: *"Madem her şeyi Allah yaratıyor, benim ne mes'uliyetim olabilir?"* diye mes'uliyyetten kaçar. Bu defa önüne cüz'î irade çıkarak: *"Mes'ul ve mükellefsin"* der. Buna, az önce izah edildiği gibi vicdanı, tereddütleri ve tercihleri şahittir. İradenin varlığı apaçık bir gerçek olduğundan dolayı, Allah, insanın iradesine hitap ederek emir ve yasaklarda bulunmuştur.

İşlerin yapılmasında iradenin rolünü kabul eden insan nefsi, bu defa meydana gelen iyiliklerle iftihar edip gururlanmaya başlayınca, kader karşısına çıkar: *"Haddini bil, yapan sen değilsin, her şeyi yaratan Allah'tır." der*. Meselâ; bir asansörün içinde bulunuyoruz, içinde düğmeler var; bir kısmı aşağıya indirir, bir kısmı yukarıya çıkarır. Seçmek bize ait. Aşağı indiren düğmelere basıp yerin dibine indikten sonra, niçin beni aşağıya indirip bu âdi yere getirdiler, demeye hakkımız olmadığı gibi, yukarı düğmesine basıp da yükseklere çıkınca da: *"Ben kendi kendime nerelere çıktım"* diye gururlanmaya, kibirlenmeye hakkımız yoktur.

Veya imtihan için Cenâb-ı Hak bizlere, yarattığı iki Güneş Sistemini gösterip: "Siz *hiç hükmündesiniz ama, iradelerinizi tecrübe ve imtihan edip değerlendireceğim. Onun için şu birinci sistem tarafına üfürürseniz üfürüğünüzden buharlar, bulutlar yaratıp, yağmurlar yağdırıp oradaki dünyayı meyvelerle donatacağım ve size vereceğim. Ama ikinci tarafa üfürürseniz üfürüğünüzü şiddetli bir kasırgaya çevirip oradaki dünyanın binalarını harap ederek, çukurlara çevireceğim. Sonra da siz iradenizi bile bile kârlı tarafı bırakıp, bu tahripli işe kullandığınız takdirde sizleri, o çukurlara* atacağım." deseydi, bize düşen, birinci tarafa yönelmek, sonra da: *"Oturduğum yerden neler yapıyorum"* diye gururlanmamak olurdu.

Eğer irademizi kötüye kullanmışsak: *"Benim ne günahım var, bir üfürmekle Güneş Sistemine tesir edilir mi? Beni, ne diye tuzak kurar gibi böyle bir imtihana tâbi tuttu!"* demeye hakkımız yoktur. İşte bu misâl gibi; Allah bizi yarattı, taş ve ağaç bırakmayıp irade verdi. Doğru yolu ve güzel neticesini; eğri yolu ve neticesini gösterdi. Hattâ öyle bir vicdan verdi ki, onunla daha dünyada iyiliğin zevkini, fenalığın acısını hissettirdi. Günah işlerken de, sevap işlerken de imtihan icabı mani olmadı. İstikbali de gizli tuttu. Yani biz baştan nereye gideceğimizi bilmiyoruz. Cennete mi? Cehenneme mi? Gelecek bizim için karanlık. *Yalnız yollarını ve neticelerini, bize kitapları ve Peygamberleri ile bildirmiş.*

Şunu da unutmamak gerekir ki, bu imtihan sahnesi sadece bizler için değil, daha birçok hikmetler için yaratılmıştır. Bize bakan yönü, yüzde bir kadardır. Yüzde doksan dokuzu sahibine aittir, Allah, bizi hiç yaratmayabilirdi. Taş halinde bırakabilirdi. Ağaç mertebesinde bir vücud verdiği için: *"Niçin bizi hayvan yaratmadın,"* demeye hiçbir ağacın hakkı yoktur. Hayvanların hakkı da, insan yaratılmadıkları için itiraz değil, bilakis bu mertebede yaratıldıkları için teşekkürdür. İnsan ise ne kadar yüksek bir mertebede bulunuyor!

Bu sahnede binlerce film çevrilecek, milyonlar tecelliler olacak ve bunlar anında tespit edilip, ebedî âlemlere gönderilecek ve ebedî mânâları ile seyredilecek. Ayrı renk ve güzellikte dokunan bu nakışlarda ve kader örgülerinde, biz de irademizle karıştığımız için, bizim yüzde bir müdahelemiz olacak. Onu çok iyi değerlendirmek mecburiyetindeyiz. Hiçbir mazeret, bizi (başta vicdanımızın yanında) mes'uliyetten kurtaramaz. Bu sırrı kavramayıp, kendini mes'uliyetten kurtarmak için kadere yapışmak, iyilik ve güzellikleri kendinden bilip, gurur ve kibre sapmak, İslâmiyetteki kader ve cüz'î irade meselelerini idrâk edememiş olmaktır.

Fir'avunluk derecesinde: *"Ben yaptım! Ben* yarattım." diyenler bilmiyorlar mı ki, kalplerini durmadan çalıştırmak kendi iradelerine bağlı değildir. Hatta kolunun hareket etmesi için, kaslar ne kadar yumuşatıcı ve sertleştirici asitler salgılanmakta ve ne kadar dehşetli bir mükemmellikte vaziyetler ânında ayarlanmaktadır. Bunlardan hiç haberimiz var mı? Felç gelince irademiz nerede?

SORU— Kadere iman, tenbelliğe sebep olmaz mı?

CEVAP— Hayır, insanın başına gelen musibetlerde müslüman, ilâhî takdiri düşünüp teselli bulur: *"Merhametli ve şefkatli olan Rabbimin bilmediğim bir hikmeti vardır"* diye sabredip üzüntüden kurtulur. Çünkü bilir ki, başa gelen belâlar, kazalar ve musibetler ya, bize düşen vazifeyi ihmal ettiğimizdendir. Veya daha önceki hata ve günahlarımıza kefarettir. Yahut sabır ederek derecelerimizin yükselmesi içindir. Veyahut da ilâhî bir ikazdır. Nasıl ki, başkasının tarlasına giren koyunları çoban bir taş atarak çevirmeye çalışır. Onun gibi gafletlerle yanlış yollara yönelen kullarını Cenab-ı Hak ikaz taşları nev'inden

musibetlerle, şefkat tokatlarıyla doğru yola dönmelerini ihtar eder. İmanı olanlar bunun farkına varma imkânına sahiptirler. Burada kader insanı teselli eder. Yoksa insan gelecekle ilgili meselelerde kadere yapışmaz. Bütün âyet ve hadisler tenbellik tevekkülüne karşıdır. Ve açıkça âyet: *"İnsan için çalıştığından başka bir şey yoktur."* (Necm/39) buyurmaktadır.

SORU— *İnsan yoktan var etmek gücüne sahip olmadığına göre, niçin yaptığı kötülüklerden tamamen mesuldür?*

CEVAP— Çünkü kötülüğü isteyen kendisidir. Seyyiat (günahlar), tahribat nevinden olduğu için, İnsan bir seyyie ile çok tahribat yapabilir. Onun için müthiş bir cezaya müstehak olur. Bir kibritle bir evi yakmak gibi.

SORU— *Kısa bir ömürdeki inkâr ve günaha karşı hadsiz bir zamanda Cehennemde hapis nasıl adalet olur?*

CEVAP— Sene 365 gün hesabiyle bir dakika katl (bir insan bir dakikada öldürülebilir) yedi milyon sekizyüz seksendörtbin dakika hapis cezasını gerektirmesi adalet kanunu sayılıyor. Bir dakika küfür, bin katl hükmünde olduğundan, 20 sene Ömrünü küfürle geçiren ve küfürle ölen bir adam adaletin kanunu ile elliyedi trilyon iki yüz bin milyar iki yüz milyon sene insanların adalet kanunu ile hapse müstahak olur.

Birbirinden gayet uzak iki adedin münasebetinin sırrı şudur ki; katl ve küfür, tahrip ve tecavüz olduğu için başkasına tesir yapar. Bir dakika katl en azından, zahiri âdete göre, ölen kimsenin onbeş sene hayatını gideriyor; onun yerine hapse girer. Bir dakika küfür Allah-u Teala'nın bin bir güzel ismini inkâr, nakışlarını tezyif, kâinatın hukuku-

na tecavüz, kemâlâtını inkâr, Allah-u Teâlâ'nın birliğinin hadsiz delillerini yalanlama ve o delillerin şâhidliklerini reddetmek olduğundan kâfiri bin seneden ziyade esfel-i sâfilîne atar; *"Cehennemde ebedî kalmakla* " hapseder.

İnkâr üzere ölen bir kimse, ebedî bir ömür ile yaşayacak olsaydı, hep küfür üzere kalacaktı. Çünkü artık onun ruh cevheri bozulmuştur. Ebedî cezayı gerektirir. Niyeti de zaten o merkezdedir. Yani küfür üzere kalmaya niyetlidir.

Kâfir, Allah'ın varlığının sonsuz delillerini inkâr ettiği için, işlediği sonsuz bir cinayettir. Vicdan ebediyete bakıyor ve ebediyeti istiyor. İnkâr ile vicdan mahvedilmiş ve büyük bir cinayet işlenmiştir. Allah'ın sonsuz nimetlerine karşı bir nankörlük olduğu için, sonsuz cezayı icâb ettirir.

SORU*— Alah hiç günah işleme imkânı vermeseydi daha iyi değil miydi?*

CEVAP — Allah-ü Teâlâ, bizde sadece kötülük kabiliyetleri yaratmamış, iyilik ve güzelliğin tohumlarını da içimize ekmiştir. Ayrıca her kabiliyetin ne olursa olsun, hayra bakan birçok yönleri vardır. Şehvet ve gazap olmasaydı insanın hayatı ve nesli devam etmeyeceği gibi haklarını da müdafaa etmezdi. Fakat nasıl ki, Güneşin ziyasından bazı beyaz ve güzel maddeler siyahlaşıp, kokuşur. Onun için onları Güneşten uzaklaştırmak, saklamak gerekir.

Pek çok şeyler de Güneşten faydalanır, ve onunla güzelleşir. Onları da Güneşe göstermek gerekir. Güneş sırf o bozulacak olanları kokutmak için yaratılmamıştır. Onun için *"Güneş olmasaydı daha iyi olurdu."* diyemeyiz. Ve azıcık zarar için Güneşin olmamasını istemek, daha büyük zararlara razı olmak demektir. Çünkü onsuz hiçbir şey gelişemez. Güneş'in yaratılması Allah'a ait olduğu için güzeldir, fakat kararacak ve kokacak

maddeleri Güneşe karşı çıkarıp bozmak bize ait olduğu için bize bakan tarafı çirkindir.

SORU—*Niçin serleri, kötülüğü yaratmak çirkin değildir de işlemek ve kazanmak çirkindir?*

CEVAP— Çünkü yukarıda geçtiği gibi yaratmak çok hayırlı neticelere bakar. Onun için hayırlıdır. Bize bakan yönü bizim hatamızdandır. Meselâ çok faydaları bulunan yağmurdan zarar gören bir adam: *"Yağmur, rahmet değildir."* diyemez. Azıcık bir zarar için büyük faydalar terk edilmez.

SORU— *Öyle ise Allah Şeytanı niçin yaratmıştır? Ne faydası var?*

CEVAP— İnsanların derecelerini yükseltmek için. Meleklere şeytanlar musallat olmadıkları için makamları sabittir, yükselemezler. İnsanlarda ise, evliyalara, Peygamberlere kadar dereceler vardır.

İşte kömür gibi alçak olan ruhları, elmas gibi yüksek ruhlardan ayırıp seçmek için, şeytanların yaratılması, Peygamberlerin gönderilmesi ile bir müsabaka meydanı açılmıştır. Böyle olmasaydı, Ebû Bekir ile Ebû Cehil aynı seviyede kalacaktı.

SORU— *Peygamberlerin gönderilmesinden dolayı ne şeytanların yüzünden insanların çoğu inkâra gidiyor. Zarar görüyor. Hüküm çoğunluğa göredir. Çoğunluğun zarar gördüğü bir şey şerdir, çirkindir?*

CEVAP— Kemiyetin, yani sayı çokluğunun keyfiyet ve kaliteye nisbeten ehemmiyeti yoktur. Meselâ yüz hurma

çekirdeği bulunsa, toprak altına konulup su verilmezse, çekirdek olarak kalırlar. Fakat toprağa gömülüp su verildiğinde, seksen tanesi bozulsa, yirmisi meyveli ağaç olsa: *"Suyu vermek şer oldu, çoğunu bozdu,"* diyebilir miyiz? Hayır, çünkü o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybedip yirmi bini kazanan zarar etmez.

İşte insanlar, Peygamberlerin gönderilmesiyle, şeytanlarla muharebe ile kazandıkları yüz binlerle Peygamberler ve milyonlarla evliyalar gibi insanlık âleminin güneşleri ve yıldızları mukabilinde sayıca çok, fakat değer bakımından ehemmiyetsiz inkarcıları kaybetti.

SORU*— Kader bizi zorlamış olmuyor mu?*

CEVAP— Kader ilim nev'indendir. İlim malûma tâbidir. Meselâ biz insan olarak, azıcık ilmimizle tecrübelerimize dayanıp, Güneşin ne zaman nasıl tutulacağını biliyoruz. Hatta bunun takdirini yapıp takvimlere yazıyoruz. Biz bildiğimiz için Güneş tutulmuyor, Güneş tutulacağı için biz biliyoruz. İlim tecellisi ayrıdır, kudret tecellisi ayrıdır. Bir mühendis herhangi bir şeyin yapılış tekniğini bilmektedir. Fakat kuvvet sarfetmeden sadece bilmekle o şey meydana gelmez. Her şeyi bilen Allah elbette bizimle ilgili her meseleyi de bilir. Bizim irademizle istediğimiz şeyleri, Allah yaratır. Kötü fiillerimizden mesul oluruz. Çünkü irademizi o tarafa sarfetmeyebilirdik. Allah-u Teala bizi irademiz ve gücümüz dışındaki hiçbir şeyden hesaba çekmeyecektir. Çocuklar ve deliler zâten mes'ul değildir.

SORU*— Madem herhangi bir insanın ne zaman öleceği kaderde bellidir. Öleceği anda o insana kurşun atanın günahı nedir? Nasıl olsa o zamanda ölecektir?*

CEVAP— Kader, sebeple sebep olunan şeye, bir anda bakar. Yani kaderde: *"Şu iş, şu sebeple olacaktır."* diye bilinmektedir. O adamın; sadece ölüm vakti değil, ölüm sebebi de kaderin içindedir. Eğer ona kurşun atılmasaydı, ölüm sebebi ne olacaktı bilmiyoruz. Sebepsiz kader taallûk etmez. Mademki atılmıştır; atan, cüz'î iradesini şerde kullanmış ve cezaya müstehak olmuştur.

SORU— *Kader bizi böyle bağlamış, hürriyetlerimizi elimizden almış. Gezip dolaşmaya iştiyaklı olan kalp ne ruh için kadere iman, bir ağırlık ve sıkıntı vermiyor mu?*

CEVAP— Asla... İstikbal bize karanlık olduğu için ömür boyu hareketlerimizin sınırlarını biz bilmiyoruz. Ayrıca kader, sadece bizim hareketlerimizle alakadar değil, bütün kâinatla alakadardır. Her şeyin dizgini elinde olan merhametli bir Zât'ın tasarrufu içindeyiz. Bu bakımdan kadere iman sıkıntı vermediği gibi nihayetsiz bir hafiflik bir emniyet te'min eder; bir sürür ve bir nur verir. Çünkü insan kadere iman etmezse, küçük bir dairede azıcık bir serbestiyet ve geçici bir hürriyet İçinde dünya kadar ağır bir yükü bîçare ruhunun omuzunda taşımaya mecburdur. Çünkü insan bütün kâinatla alâkadardır. Nihayetsiz maksatları ve istekleri var. Kudreti ve hürriyeti milyonda birisine kâfi gelmediği için çektiği manevî sıkıntının ağırlığı ne kadar müthiş ve korkunç olduğu anlaşılır.

Meselâ, üzerinde oturduğumuz Dünyanın içindeki ateş tabakasından bizi koruyan kısmın bütün Dünyaya göre nisbeti, elmaya nîsbetle kabuğu gibidir. Yani biz bir dinamit fıçısının üzerinde oturmuş, Güneş etrafında dolaşıyoruz... Allah'a inanmayanların, O'nun şefkatine itimat etmeyenlerin durumlarına, ruhlarının derinliklerindeki ızdırap ve endişeye bakalım da Kur'ân-ı Kerim'in: *"Sanki zorla göğe çıkıyormuş gibi dar ve sıkıntılı"* (En'am/125) ve *"Sanki o , gökten düşmüş de, kendisini kuşlar kapışı-*

yor veya rüzgâr onu uzak bir yere düşürüyor." (Hac/ 31) ifadelerini anlamaya çalışalım.

Her hakiki İyilik ve güzellik gibi cesaretin dahi kaynağı ubudiyettir. Allah'a kulluktur. Her kötülük gibi korkaklığın dahi menbaı imansızlıktır.

Evet kalbi tam nurlanmış imanlı bir kulu, Küre-i Arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki, korkutmayacaktır. Belki harika bir kudreti, lezzetli bir hayret ile seyredecek. Fakat sadece aklı aydın fakat kalpsiz ve imansız bir filozof gökte kuyruklu yıldızı görse, yerde titrer: *"Acaba bu serseri yıldız Dünyamıza çarpar mı?'* diye düşünür ve evhama kapılır. Bir vakit böyle bir yıldızdan Amerika titredi. Çokları gece vakti evlerini terkettiler.

İşte kadere iman, bütün o manevî ağırlıkları, kaderin gemisine atar, mümin kimse de tam bir rahat içinde, ruh ve kalbin hürriyetiyle yükselmeye imkân bulur. Kadere iman o kadar lezzetli ve saadetlidir ki, tarif olunmaz. Yalnız şu misâl ile o lezzet ve saadete işaret edelim: İki adam merhametli ve hikmetli bir Padişahın başşehrine giderler. O Padişahın hayret verici sanatlarını ve güzel eserlerini içinde toplayan has sarayına girerler. Biri Padişahı bilmez, orada, gasp ederek hırsızlık yaparak, vatan tutunup yaşamak ister. Fakat o bahçe ve sarayın gerektirdiği idarî işleri, tedbirleri, sarayın gelir-gider işlerini, makinalarının çalıştırılmasını ve garip hayvanların yemlenmesini zahmetli ve külfetli görür ve devamlı ızdırap çeker. Padişahın idaresinden haberi olmadığından o cennet gibi bahçe, onun başına bir cehennem gibi olur. Her şeye acır. Kendince, idare edilmiyor, zanneder. Fakat müdahele etmeye hiç kendi gücü yetme diğinden hep teessüfle vaktini geçirir. Sonra da asi ve hırsız olarak terbiye için hapse atılır. İkinci adam Padişahı bilir, kendisini Padişahın misafiri olarak kabul eder. Bütün o bahçede, o sarayda

olan işlerin kanunî bir nizamla cereyan ettiğine, her şeyin bir programla gayet kolayca işlediğine inanır. Zahmet ve külfetleri Padişahın kanununa bırakıp zevk ve safa ile o cennete benzer bahçenin bütün lezzetlerinden istifade edip Padişahın merhametine dayanarak her şeyi hoş görür. Tam bir lezzet ve saadetle hayatını geçirir.

İşte kadere iman eden ve etmeyen kimselerin durumu da bu temsildeki şahısların haline benzer. Onun için: *"Kadere iman eden, kederden kurtulur"* esaslı bir düsturdur.

SORU— *"Allah, yarattığı her şeyi en güzel vecihte yarattı." (Secde/7) âyetine karşılık kâinatta karşılaştığımız, çirkinlikler de var. Bu durum nasıl izah edilir?*

CEVAP— Tabiatları lâtif, ince ve güzel sanatlara meftun bazı insanlar, bilhassa has bahçelerinde pek güzel hendesevâri şadırvanları yaptırmakla bahçelerini pek muntazam bir manzara ile güzelleştirirler. O güzelliğin derecesini göstermek için *bazı* çirkin kaya, kaba ve intizamsız mağara ve dağ şekilleri gibi şeyleri de ilâve ediyorlar ki, onların çirkinliği ile intizamsızlığı ile bahçenin güzelliği fazlaca parlasın. Çünkü eşya zıddı ile inkişaf edip bilinir.

Fakat tetkik ruhuna sahip bir kimse, o zıtları bir arada içine alan bahçenin manzarasına baktığı zaman anlar ki, o çirkin, kaba şeyler kasden yapılmıştır ki; güzellik, intizam artsın. Zira güzelin güzelliğini arttıran, çirkinin çirkinliğidir. Demek bahçenin tam intizamını ikmal eden o çirkinliklerdir. O çirkinliklerin intizamsızlıkları nisbetinde bahçenin intizamı artar.

İşte bunun gibi Dünya bahçesinde nizam ve intizamın son sisteminde bulunan mahlûkât arasında (hayvanlarda olsun, bitkilerde olsun; cansızlarda olsun) bazı çirkin, inti-

zamdan hâriç şeyler bulunur. Bunların çirkinliği, intizamsızlıkları, Dünya bahçesinin güzelliğine, intizamına bir ziynet, bir süs olmak üzere Allah tarafından kasden yapılmış olduğunu, pek yüksek, geniş, şairane bir hayal ile Dünyanın bahçe manzarasına bakabilen adam, görebilir. Dar bir ufuk ve anlayışla bakanlar göremez. Çünkü ilk bakışta göze çarpan şer ve çirkinlikler resimlerdeki gölgeler gibidir. O gölgeye yaklaşıldığı zaman, resimde hakikaten bir kusur ve noksanlık varmış gibi gelir, fakat ondan uzaklaşılıp her tarafını içine alan geniş bir bakış ufku ile bakıldığı zaman, gölgenin zarurî olduğu ve onu terketmenin mümkün olmadığı ve gölgenin, resimdeki umumî yapıda ayrı bir güzellik vazifesi gördüğü anlaşılacaktır.

Her şeyde, hatta en çirkin görünen şeylerde hakiki bir güzellik ciheti vardır. Evet kainattaki her şey, her hâdise, ya bizzat güzeldir veya neticeleri cihetiyle güzeldir. Bir kısım hadiseler var ki, zahirî çirkin ve karışıktır. Fakat o zahirî perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar var.

Meselâ bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında pek çok güzel çiçek ve muntazam nebatların tebessümleri saklanmıştır. Güz mevsiminin haşin tahribatı ise, hazin ayrılık perdeleri arkasında, hem kış hadiselerinin tazyikinden ve azabından muhafaza etmek için nazlı çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları hayat vazifesinden terhis etmek, hem de o kış perdesi altında taze güzel bir bahara yer hazırlamaktadır.

Fırtına, zelzele, veba gibi hâdiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok manevî çiçeklerin inkişafı vardır. Tohumlar gibi gelişemeyen birçok kabiliyet çekirdekleri, zahirî çirkin görünen hâdiseler yüzünden sünbüllenip gelişir. Güya, bütün değişmeler, birer manevi yağmurdur. Fakat insan, hem zahire baktığından, hem de sırf kendi menfaatini düşündüğünden, zahire bakıp çirkinlikle hükmeder, Hodgâmlık (egoistlik) cihetiyle yalnız kendine

bakan netice ile muhakeme ederek şer ve çirkin olduğuna hükmeder.

Halbuki eşyanın insana ait gayesi bir ise Allah'ın isimlerine (tecellî hikmetlerine) ait gayesi binlercedir. Meselâ, Yaratan Kudretin büyük mucizelerinden olan dikenli otlar ve ağaçlan zararlı ve manasız telâkki ediyorlar. Halbuki onlar otların ve ağaçların mücehhez kahramanlarıdırlar. Şairane bir ifade gülün dikenleri İçin söyle der: *"Gül padişahının oklu, mızraklı muhafız ıtırıdırlar*

Meselâ, atmaca kuşunun, serçelere musallat edilişini rahmete uygun görmezler. Halbuki; serçe kuşunun kabiliyeti, atmacanın musallat edilmesinden dolayı gelişir. Sibirya'da yırtıcı hayvanlar avlanıp azaltılınca güzel ve kıymetli postlara sahip hayvanların yağlanıp hımbıllaştığı, tüylerini döktüklerinden dolayı da derilerinin değerinin kalmadığı görülmüştür. Halbuki; o yırtıcılar bunlara zarar veriyor diye avlatılmıştı!

Tayfun ve bora gibi şiddetli rüzgârlar olmasa yer yüzü kokuşurdu. Onlar oksijeni bol hava ile kirli havayı birbirine karıştırıp dengeyi sağlama hizmetini görmektedirler.

Bazıları da *"kar"ı* pek soğuk ve tatsız telâkki ederler. Halbuki; o soğuk, tatsız perdesi altında o kadar hararetli gayeler ve Öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez.

SORU— *Madem kaderin sebep ve neticeler itibariyle her şeyi güzeldir, kader açısından mübarek İslâmiyetin ve nurlu saadet asrının başına gelen o dehşetli kanlı fitnenin hikmeti ve rahmet yönü nedir? Çünkü onlar, kahra lâyık değillerdi.*

CEVAP— Nasıl ki, baharda dehşetli yağmurlu bir fırtına, her çeşit nebatın, tohumların, ağaçların kabiliyetlerini harekete geçirir, inkişaf ettirir; her biri kendine mahsus çiçek açar; yaradılışına uygun bir vazife başına

geçer öyle de, Sahabe ve Tabiînin başına gelen fitne dahi, çekirdekler hükmündeki muhtelif ayrı ayrı kabiliyetleri harekete geçirip kamçıladı; *"İslamiyet tehlikededir, yangın var!"* diye her taifeyi korkuttu, İslâmiyetin muhafazasına koşturdu. Her biri, kendi kabiliyetine göre *"islâm Camiası"* nın pek çok ve muhtelif vazifelerinden, bir vazifeyi omuzuna aldı, tam bir ciddiyetle çalıştı. Bir kısmı hadislerin muhafazasına, bir kısmı, islâmî hükümlerin muhafazasına, bir kısmı iman hakikatlarının muhafazasına, bir kısmı Kur'ân'ın muhafazasına çalıştı.. Her bir taife bir hizmete girdi. İslâmî vazifelerde hummalı bir surette çalışıp gayret gösterdiler. Muhtelif renklerde çok çiçekler açtı. Pek geniş olan İslâm âleminin her bucağına, o fırtına ile tohumlar atıldı; yarı yeri gülistana çevirdi.

Güya İlâhî Kudret, celâl ile o asrı çalkaladı, şiddetle tahrik edip çevirdi, *"ehl-i himmeti"* gayrete getirip elektriklendirdi. O hareketten gelen bir *"kuvvet-i ani'l-merkeziyye"* (merkezkaç kuvveti) ile pek çok münevver müctehidleri ve miram muhaddisleri, kudsi hafızları, aktabları İslâm âleminin her tarafına uçurdu, hicret ettirdi. Şarktan garba kadar müslümanları heyecana getirip Kur'ân'ın hazinelerinden istifade için gözlerini açtırdı.